

STANOWISKO

Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej

z dnia 4 maja 2021 roku

w sprawie projektu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności w zakresie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich.

Mając na uwadze zapisy opublikowanego do konsultacji społecznych projektu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności Zarząd Związku Województw RP wskazuje na niski poziom zaplanowanego wsparcia z przeznaczeniem na zrównoważony i harmonijny rozwój obszarów wiejskich w Polsce. Stawiane wyzwania rozwojowe w projekcie Planu wskazują, że:

„W wymiarze przestrzennym nastąpiła wyraźna kumulacja negatywnych zjawisk w niektórych regionach kraju, w tym w regionach zależnych od turystyki, czy obszarach o słabej jakości i dostępności usług (niektóre obszary wiejskie i małe miasta). (...) Dodatkowo różna presja pandemii na poszczególne sektory przełożyła się na zróżnicowany wpływ na gospodarki regionalne i lokalne – w zależności od ich indywidualnych cech. Obszary uwarunkowane przyrodniczo (np. uzdrowiska) lub o niezdywersyfikowanym profilu gospodarczym (np. obszary wiejskie, zależne od turystyki) wymagają szczególnej uwagi ze względu na występujące na nich silnie uwarunkowania związane z ich potencjałem endogenicznym. W konsekwencji istnieje realne ryzyko pogłębiania się utrwalonych nierówności na tych obszarach, zwiększając wyzwania w zakresie odporności na wstrząsy zewnętrzne jeżeli nie zostaną stworzone warunki i instrumenty umożliwiające konsekwentną odbudowę lokalnych gospodarek po kryzysie i zmianę sposobu świadczenia wybranych usług publicznych, w taki sposób aby w jak największym stopniu zrealizować cele związane ze spójnością terytorialną kraju.”

Wobec tak zdiagnozowanego problemu i określonych wyzwań, niezrozumiałym jest ustalenie budżetu dla wsparcia w zakresie zaopatrzenia w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków na obszarach wiejskich poza aglomeracjami na kwotę tylko 204 mln euro. Twórcy dokumentu wskazują, że „Koszt całkowity inwestycji został oszacowany na 5200 mln zł, jednak z uwagi na ograniczenia budżetu całego KPO wartość inwestycji została znacznie zredukowana co spowoduje ograniczenie skali efektów rzeczowych oraz zasięgu terytorialnego wsparcia.” Potrzeby inwestycyjne w zakresie zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków komunalnych na wsiach są ogromne. Stopień skanalizowania na wsi na koniec 2019 r. wynosił zaledwie 42,2%, gdzie w mieście wynosił on 90,5%. W niektórych regionach sytuacja jest jeszcze gorsza, przykładowo w Świętokrzyskim, charakteryzującym się największą powierzchnią obszarów objętych ochroną, wskaźnik ten na obszarach wiejskich wynosi zaledwie 36,3%, a w Podlaskiem tylko 23%. W związku z powyższym ustanowienie alokacji na poziomie 16% zapotrzebowania jest niewystarczające.

Dodatkowo, stan związany z ograniczeniami epidemicznymi, uwypuklił problem braku wody dobrej jakości na wsiach, braku odpowiednich połączeń drogowych oraz ogromną ilość „białych plam”. Poszukiwanie nowych, bezpiecznych rozwiązań w zakresie organizacji pracy, konieczności przebranżowienia się oraz zmian procesów organizacji zbytu, zarówno z gospodarstw rolnych jak i przedsiębiorstw działających na wsiach, obnażył problem braku niezbędnej infrastruktury poczynając od zaopatrzenia w wodę, poprzez dostępność komunikacyjną po brak dostępu do internetu, a co za tym idzie, brak możliwości dostosowania się do nowych warunków rynkowych.

Zaproponowane w projekcie Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności wsparcie dla obszarów wiejskich, nie tylko nie wskazuje na rozwiązanie problemu postępującej marginalizacji obszarów wiejskich, ale praktycznie doprowadzi do pogłębienia istniejących dysproporcji rozwojowych w porównaniu z obszarami miejskimi. Zaproponowane interwencje nie przyczynią się w wystarczający sposób do odbudowy społeczno-gospodarczej po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 na wsi. W dalszym ciągu prowadzenie działalności rolniczej oraz gospodarczej na obszarach wiejskich będzie bardzo trudne, a czasami wręcz niemożliwe w związku z brakiem odpowiedniej infrastruktury. Bez wodociągów, kanalizacji, dróg i dostępu do internetu (sieci dostępne) wieś nie stanie się również miejscem atrakcyjnym do mieszkania i do świadczenia pracy zdalnej. Migracja ludności ze wsi do miasta w takiej sytuacji jest nieunikniona i nie wpłynie na ograniczenie transmisji wirusa.

Należy zauważyć, że interwencja związana z realizacją infrastruktury na obszarach wiejskich nie została ujęta w projekcie Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej. **W rozdziale dot. priorytetyzacji potrzeb zapisano:**

„Z uwagi na koncentrację tematyczną WPR w zakresie dochodów rolniczych, poprawy konkurencyjności gospodarstw, ochrony środowiska i klimatu oraz jakości żywności potrzeby Planu dotyczące szczególnie zagadnień związanych z poprawą jakości życia na wsi zostaną objęte wsparciem w ramach **środków krajowych, Krajowego Planu Odbudowy (KPO) lub ze środków pochodzących z Polityki Spójności.....**”. Odnosząc się do Polityki Spójności, mając na uwadze zapisy projektu Umowy Partnerstwa 2021-2027 zaznaczyć należy, że wiele typów operacji, w tym gospodarka wodno-ściekowa (poniżej 2 tys. RLM) będą wykluczone z możliwości finansowania.

Wobec powyższego, znając już zapisy poszczególnych Programów, do których jest odniesienie w PS WPR w zakresie źródeł finansowania infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich należy stwierdzić, że ten obszar pozostanie bez wsparcia finansowego w przyszłej perspektywie finansowej.

Jednocześnie Zarząd Związku Województw RP zwraca uwagę na pominięcie roli samorządów województw w procesie wdrażania KPOZO. Samorządy Województw posiadają ogromne doświadczenie w prowadzeniu spraw z zakresu przyznawania i wypłaty pomocy na inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej zarówno w obrębie aglomeracji (RPO) jak i poza aglomeracjami (PROW). ARiMR nie wdrażała samodzielnie takich działań, delegując je od 2007 r. do samorządów województw. Doświadczenia w tym zakresie nie posiada również NIKiDW. W związku z powyższym niezrozumiałym jest pominięcie doświadczenia i potencjału Samorządów Województw poprzez nieuwzględnienie ich w katalogu jednostek wdrażających i wspomagających.

Mając powyższe na uwadze Zarząd Związku Województw RP wnosi o dokonanie zmian w przedstawionym pierwszym projekcie Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania

Odporności celem zapewnienia finansowania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz uwzględnienie uczestnictwa samorządów województw w procesie wdrażania Planu, **poprzez wykorzystanie mechanizmów realizacji projektów wypracowanych w ramach PROW 2014-2020**".

Olgierd Geblewicz

Prezes Zarządu
Związku Województw RP